Մանզումէի Էֆքեար սէնէտէ 300 նիւսխէ վէ-րիլիփ, սէնէվի գըյմէ-թի իսթանպօլ իչին 250 ղրշ վէ ալթը այլըղը 125 ղրշ վէ թաշրալար իչին բօսթա բարասը իչինտէ օլարագ, սէնէվի գըյմէ-թի սաղ ագճէ 250 վէ ալթը այլըղը տախի 125 ղրշ տըր ։
Վէ այէնէր նիւսխէսի 40 բարաէա սաթըլըր ։

Մանզումէի Էֆքեար
ՄԻՒՆԱՏԻՒ

ԻԼԱՆԱՑԻ ՍԷՂԷՐ ՍԱԹԸՐ
(Իլանաթըն այէնէր սաթըրը իչին սըրընձի տէֆա 3 իքինձի տէֆա 2, վէ իւչիւնճիւ վէ սայիր տէֆալար իչին 1էր ղշ. Իլան սըրասընա գօնուլմաճան իլանըն սաթըրը 5ղշ. տըր։
Մէքթուպ վէ սայիրէ Ղալաթա արա Բէնձէմլէ բաղչէսինա վաքը Ն. 29 Իրսի խանընտա կարաբէտ Ց. փանուսեան խանէնէ կէօնտէրիլմէլի տիր ։)

ՌՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՑԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏԸ ՍԱՑԻՐԷ

ԷՍՏԻՆՃԻ ՍԷՆԷ · ՙ1289 ՌԷՊԻՒ ԱԽԸՐ 18 · 1872 ՅՈՒՆԻՍ 13 ՏԱԼԸ · ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՅՈՒՆԻՍ 25 · ՆԻՒՄԷՐՕ 1905

DROGUERIE CENTRALE

ՄԷՐՔԷԶԻ ԷՃԶԱԽԱՆԷ

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՍՕԳԱՂԸ
Ն. 11

ՏԷԼԼԸ-ՄՈՒՏԸ ԷՃԶԱԽԱՆԷՍԻ

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՍՕԳԱՂԸ
Ն. 11

ԼՕՆՏՐԱ, ՎԷ ՓԱՐԻՍ ԷՔՍՓՕԶԻՍԻՕՆԼԱՐԸՆՏԱ ԱԼԹՈՒՆ, ՎԷ ԿՈՒՄՈՒՇ, ՎԷ ԹՈՒՃ ՄԷՏԱԼԵԱ ԱԽԶ ԻՏԼՄԻՇ ՏԻՐ

Բոյիմառէթըն վէ էճզաիէթէրին բօպէնչարլարը, մէզգէիւրձէնեզախանէտէ պուլունըր, ըոպէնչարլըղա մախսուս փիւհէքի մահզուլաթ վէ պիրինձի ճինս իլաճ-լար — Ալէթ էճզալար — ճէրահլըղա վէ բօպէնչարլըղա մախսուս ալէթլար վէ ղայրիհիմ — Բօպէնչըրլարա մախսուս փիթալար — ՄՕՐԻՒ ՊԱԼԸՂ ԵԱՂԸ —Մատէն սուլարը — Իլաճ էնէրինէ գուլլանըլըր շըրապլար — Բարիս, վէ Վիէննա վէ սայիր չէհիրլէր լէվանտալարը — Մէթրօ հեսապը իւղըէ թէրազի վէ էօլչիւ

ԳՕՄԻՍԻՕՆ ԻՒԼԷ ՍԱՆԱԹՃԱ ՄԱՀՍՈՒԼԱԹ

ՍԻՒԼՖԱԹ ՏԸ ԳԻՆԻՆ ՄԷՐՔԷԶԻ

ԹԻՄՍԷՎԻ ԽԻՒԼԱՍԱԼԱՐ

ԻԼԱՆԱԹ

Les annonces et abonnements pour la France sont reçus exclusivement chez MM. Orain et Micoud à Paris, Rue Rochechouart, N° 7.

1862 ՍԷՆԷՍԻՆՏԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ ՔԻՒՇԱՏ ՕԼՈՒՆԱՆ ՍԷՐԿԻՒ ՈՒՄՈՒՄԻՏԷ ՄԻՒՔԵԱՖԱԹ ԱԽԶ ԻԹՄԻՇ

O ՏԸ ՄԷԼԻՍ ՏԸ ԳԱՐՄ

Մէզգիւր մուալիճէ, տամլաճա, քէօթ-րիւմէկ, աճնիզ խասթալըղընա, գօլէրա-ճա, սըղըճա, պաննըմա, հազմըզլըղա սանճըճա վէ սայիր խասթալըղլարա գար-շը պիրէպիր տիր ։

ՊՕԱՅԷԷ

ՏԸ ԳԱՐՄԸՆ պիրիճիք խալֆի

Բարիս, 14, Թարան սօղաղը

Պաշլըճա մաղազալարտա պուլունուր ։

ԷՎԱԼԻՆԱ ՔՕՄԱՏԱՍԸ

Մէզգիւր բօմատա սաչլարըն տէօքիւլ-մէսինի մէն իթտիքտէն պաշգա, սաչլա-րա պիր կիւզէլլիք վէրիր օլուպ, խաս-թալըգ վէ եախօտ իխթիեարլըգ սէպէ-պինտէն սաչլարընը ղայպ իթմիշ օլան-լար իչին, չիմտիյէ գատար իճատ խըլըն-միշ օլան իլաճլարըն պաշլըճասը տըր ։

Էվալինա բօմատասը ազ վագըթ զար-ֆընտա սաչլարըն տէօքիւլմէսինի մէն խըլըպ, քէօքլէրինի գուվվէթլէնտիրիր վէ սաչլարա քէնտի էվվէլքի րէնկլէրի-նի քէսպ իթտիրիր ։ Ազ վագըթ զար-ֆընտա սաչլարըն ուզանմասը իչին մէզ-քիւր բօմատա իլէ, սագալ վէ սաչ ի-չին մախսուս օլան բօմատա խըթխըմալ օլունմալը տըր ։ Մէզքիւր իլաճլարը պիր իքի հաֆթա խըթխըմալ էյլէմիշ օլան 17 չաղընտա տէլիգանլըլար, ուզուն վէ իւրէք կիպի սագալլարա մալիք օլ-մուշլար տըր ։

Մէզքիւր Էվալինա բօմատասը, Ղալաթա Նիւքոլէք գալտըրըմտա Մ. Վէլիչ վէ գումբանեասընըն 68 նիւմէրօլու էճզախանէսինտէ սաթըլըր ։

Պէրէնճի մըտալեա, ճամլը եւղոպօլիտա

1868

EAU DES FEES

O ՏԷ ՖԷ

1867 էքսբօզիսիօնունտա եալընըզ սաք-թօր ՄՕՐԷԼԻՆ սաստը իւզրէ թէրթիպ է-տիլմիշ օլան մէզգիւր O ՏԷ ՖԷ թայիր օ-լունան սու գապուլ օլունմուշ տուր ։

Մէզգիւր սու, սագալ վէ սաչլարը պօ-եալամագ մէսէլէսինի գաթի սուրէթտէ հալլ էյլէմիշ տիր ։ Սահիհէն սիյէպիկիրիւ-քի, էհլի քիմեալար, սագալ վէ սաչլարըն պօեանմասը իչին պունտան գիւզէլ պիր շէյ իճատ խըլէմիյէր։ Մէզգիւր սու, սաչ վէ սագալ պօեամագ իչին հէր կիւն էհալիյէ վէրիլմէքտէ օլան ֆէնա վէ հաթթա զարար-լը մուալիճէլէրէ տալա պէնզէմէզ ։ Գուլ-լանմասը տախի գօլայ տըր, չիւնքի պիր տանէ, մէզգիւր O ՏԷ ՖԷ սուեու իլէ քէն-տու սաչ վէ սագալընը քէնտիսի պօեալա-պիլիր ։

ՄԱՏԱՄ ՍԱՌԱ ՖԷԼԻՔՍ

Մէզգիւր թէհոյէսիւրէ չահսըն սուէու էհալի իչինտէ եայմըշ տըր ։

Ռիւշըլիւ Սթրիթ, 43 Բիշէ սօգաղը

Քէզա պուլունուր Բարիսին վէ Ֆրանսա էեալէթլէրինտէքի վէ մէմալիքի էճնէպիյէ պաշլըճա բէրուգէր վէ լավանտաճը մաղա-զալարընտա ։

ՊՈՒՔԷՇ ՇԷՀՐԻՆ 20 ՖՐԱՆԳԼԸՂ ԻԳՐԱՄԻՅԷ ԼԻ ԱՆՏԱ ՊԻԼԷԹԼԷՐԻ

Մէզգիւր պիլէթլէր, 1872 յուլիս 1 տէ չէքիլէճէք տիր

Մ. Տ. ՔՕՐԻԶՕՆԷՐԻՆ Ղալաթատա Մի-նիսթրիէթտէ խանը իթթիսալինտէ վագը 8 նիւմէրօլու մաղազասընտա էհվէն շարթ-լարլա մէզգիւր պիլէթլէրտէն սաթըլըր ։

Մէզգիւր պիլէթլէրին բըրօմէսըրի 5էր ղշ. սաթըլըր ։

Պաշլըճա իգրամիյէ, 75,000 · 15,000 · 5,000 Ֆրանգ ։

Մէզգիւր մաղազա, իգրամիյէլի հէր ճինս սէհիմլէրի վէ գուբօնլարը սաթըն ա-լըր վէ սաթար, վէ սէհիմ քէազըթլարը էնհիւն ալարագ էօտիւնճ ագճէ վիրիր, վէ կէրէք պարասա վէ կէրէք մէմալիքի էճ-նէպի պօրսալարընտա իշ իթմէք իչին քէն-տիսինէ սիփարիշ օլունաճագ օլուրսա, անի-տէ իճրասընտա պուլունուր ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՆԴԵՐՑ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՄԲ
Ի Հ. ՎԱՐԴԱՆ Վ. ՀԻՒՍԻՒՆԵԱՆ ՄԽԻԹ. ՈՒԽՏԷՆ
ՎԻԷՆՆԱ 1872

Էթէ մատենագրական հրատարակութեան մը արժէքն ու յարգը նիւթոյն արժանաւորութենէն, իսկ օգտակարութիւնը՝ ժամանակին խնդրոյն համեմատ ըլլալէն կ'առնուի, այն նոր հրատարակութիւնն այս կրկին նկատմամբ ալ Հայ հասարակութեան ուշադրութիւնն իրեն պիտի գրաւէ ։ Վասն զի Յիսուսի Քրիստոսի եկեղեցւոյն պատմութիւնն է մատենիս նիւթը․ այսինքն՝ Աստուծոյ երկրաւոր արքայութեան աշխարհիս վրայ հաստատուելուն, զարգանալուն և անոր ձեռքով մարդկային ազգին վերստին նորոգուելուն պատմութիւնը։ Իսկ արդի ժամանակիս պէտոյքը համեմատ ըլլալը տեսնելու համար բաւական է գիտել թէ ինչպէս քրիստոնէութեան թշնամիք իրենց ջանից գլխաւոր նպատակ դրած են քրիստոնեայ պատմութեան միտքն ու ոգին խանգարելու և աղաւաղել, որուն դիմացը Մատենագրին դիտումն եղած է մերազնեայ երիտասարդաց եկեղեցական ուսմամբ զօրաւոր զէնք մը տալ անոնց յարձակմանց դէմ դնելու համար ։ Մատենիս մէջ առանձին մասնաւորութիւն եղած է Ազգային եկեղեցական պատմութեան ալ, որն որ ընդարձակ կերպով հիւսուած է ընդհանուր եկեղեցական պատմութեան հետ ։ Գրքին վերջն ալ աւելցուած է ընդհանուր ժողովոց ու Ազգային սինհոդոսաց համառօտ բովանդակութիւնը, ինչպէս նաև Հռոմայ քահանայապետաց և Հայ կաթողիկոսաց ցուցակը ։

Մատեանն է 485 էջ․ անկազմին գինը 5 Ֆր. 50 սանդիմ, կազմուածին՝ 6 Ֆր. 75 սանդիմ ։

ՀԻՆ ՆՈՐ ԱՍՏՈՒԱԾ
ԳՈՆՐԱՏԱՑ ՊՈԼԼԱՆՏԷՆ
ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ
ՎԻԷՆՆԱ 1872

Ժամանակիս քաղաքական–կրօնական խնդիրներն աշխարհքիս ամէն կողմն ու հասարակ ուշադրութիւն գարթուցած ըլլալը յայտնի է․ ամէն մարդ քաղաքագէտ, ամէն մարդ կրօնագէտ ըլլալ կը սիրէ ։ Այս նկատմամբ մեծ ծառայութիւն մատուցած է Պոլլանտէն գերմանացի վիպագիրը, ժամանակակից պատմական ծանրակշիռ քաղաքական–եկեղեցական գէպքեր՝ գեղցիկ խնդամտէն պաշտպանել ամալ գրի առանձգելով ։ Այս սքանչելի գրուածքը քրիստոնեայ ընկերութեան այլ և այլ կարգի ընթերցողներուն՝ ոմանց սրտի չինութիւն, ոմանց մտաց լուսաւորութիւն տալով, և առ հասարակ ամէնուն հետաքրքրութիւնը մեծապէս գոհացընող գործ մըն է ։

Այն վիպին հայերէն թարգմանութենէն զատ՝ հրատարակուած է նաև

ԱԼԼԱՀԸ ԳԱՏԻՄ

Ընտանի տաճկերէն թարգմանութիւնն ալ․ Իւրաքանչիւրին գինն է ըստ կազմին 50-60 սանթիմ ։

ՍՐԲՈՑՆ ՅՈՒՍՏԻՆԵԱՑ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ
ԹԱՐԳ. Հ. ՍԻՐՈՎԲԷ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ Ի ՄԽԻԹ. ՈՒԽՏԷՆ
ՎԻԷՆՆԱ 1872

Եկեղեցւոյ առաջին դարերուն հին և երեւելի Սրբոց Հարց մէկուն բովանդակ ըրիստոնէութեան մէջ նշանաւոր եղած գըրութիւնն է, որ գրաբար ընտիր լեզուաւ կ'ընծայէ թարգմանիչը մեր ազգային մատենագրութեան ։ Այն չքնաղ մատեանը կընայ թէ՛ իբրև առաջնոց քրիստոնէից սքանչելի վարուց նկարագիրը, թէ՛ իբրև քրիստոնէական կրօնից ճշմարտութեան ցոյցը, և թէ՛ միանգամայն իբրև ժամանակին մատենագրութեան գեղեցիկ ձայնի՝ օգտակար ըլլալ ամէն աստիճանի կրօնաւոր և ուսումնասէր մարդկան ։

Անկազմ օրինակին գինն է՝ 1 Ֆր.

Երկքն ալ կը ծախուին Գաֆաֆեան գըրատունը և ամէն գրավաճառաց քով ։

ԻԼԱՆ

Ասափիրի Շահանէ տէկկիմէնլէրի հաղըլաթընտան օլուպ տիւզ դըրմա 3 ինճի նիւմէրօ տագիմըն դարարը գաթիլի հազիրանըն 15 ինճի բէնճշէմ-պիհ կիւնիւ իճրա օլունաճաղընտան իշթիրասընա թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզգիւրտէ Տօփ Շիւրաեա կէլմէլէրի ։
12 հազիրան 1872
Գարը սէրասքէրի

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Պու կիւն, ճիւլուսու Հիւմաեուն մինասիպէթի իլէ Պապը ալի իլէ սայիր հիւքիւմէթ տայիրէլէրի գաբալը տըր։

Պու կիւն, էլչիլէր իլէ հիւքիւմէթին րիճալլարը, ղաթը հաղրէթի շահանէ թարաֆընտան գալուլ օլունուպ, ախշամ տախի չէհրին հէր թարաֆընտա գանտիլ տօնանմասը իճրա խոլընճաք վէ Սատրազամ հաղրէթլէրի թարաֆընտան, Պէպէքտէ միւքէմմէլ պիր զիեաֆէթ գէշիտէ օլունաճագ տըր։

—Հիւքիւմէթի սէնիյէ իլէ, Ռումէլի տէմիր եօլու սահիպի իմթիեազը Մ. Հիրշ միանէսինտէ ագտ օլունմուշօլան գօնթրաթօնուն ֆէսխի իլէ եէնի պիր գօնթրաթ ագտ օլունմասը մինասիպէթի իլէ, միւմայիլէյհ Մ. Հիրշ վէ մէզքիւր տէմիր եօլունու իշլէթէճէք օլան գումբանեանըն վէքիլի Մ. Ժարլա, պու տէֆա Մէճիտիյէ նըշանը ղիշանըըն իքինճի րիւթպէսինտէն պիրէր գըթա իհսան պույրուլմուշ տուր։

—Ռում պանքէրլէրինտէն պիրիսինին պէօյիւք պիր մէպլաղ գալտըրարագ պու հաֆթա ղարփընտա ֆիրար էյլէմիշ օլտուղու Լէվընթ Թայմզըտա օգունմուշ տուր։

—Կէչէն ճիւմա կիւնիւ Էվրօպալը պիր չօճուգ, Սամաթեատա տէնիզէ կիրիպ եըգանըրքըն էնատէ պօղուլմուշ տուր։

—Իսքիւտարտա Թօբհանէ օղլունտա պուլունան խաս ախօրտան պիր քէլպ գաչըպ, պէշ ալթը քիշիյի բըրգըմըշ, վէ պունլարտան պիրիսի, ալտըղը եարալարտան միւթէէսսիրէն վէֆաթ էյլէմիշ տիր։

—Աթինատան ալընան մէքթուպլարըն պէեանընա նէզարէն, կէչէն բաղար կիւնիւ չէհրի մէզքիւրտէ վէ ճիվարլարընտա եաղան եաղմուրլար, Թարլա, պաղ վէ պաղչէլէրի ֆէնա սուրէթտէ ղէտէլէմիշլէր տիր։ Պունտանտա մաատա, քեաֆֆէյի եօլլար պօղուլմուշ վէ պիր չօգ տիւքքեանլարը սու պասըպ, մալ վէ հայվանլարը ալըպ կէօթիւրմիւշ տիւր։

—Պիւքրէշտէն ալընան մէքթուպլար Ուլահ Պուղտանըն միւխթէլիֆ մահէլլէրինտէ վէ ուֆագ վիլայէթաատա պիր թագըմ հայտուտ պէօլիւքլէրի բէյտա օլմուշ օլտուղունու պիլտիրմէքտէ տիրլէր, մէզքիւր հայտուտ պէօլիւքլէրինտէն էն միւթէպէրի, 25 նէֆէր հայտուտտան միւրէքքէպ օլան Քըրճօ պէօլիւյիւ օլուպ, պունլար կէչէնլէրտէ իքի Ռում սօյտուգտան մաատա, իալինճէ վիրէրէք աթէշտէ եագմըշլար տըր։

—Ուլահ Պուղտան խարիճիյէ նազըրը Մ. Գօսթաֆօրօ՞, իշ պու բաղար կիւնիւ Չըրաղան սարայը հիւմայունունտա զաթը հաղրէթի Շահանէնին հուզուրունա չըգմագ շէրէֆինէ նայիլ օլմուշ տուր։

—Սէն Բէթէրսպուրկտաքի սաթանաթը սէնիյէ սէֆիրի Բիւստէմ պէյ հաղրէթլէրի, Նամիգաճ օլուպ, քէսպի իֆագաթ էյլէմէք իչին Ալմանեա գափլըճալարընա կիթմէք ուզրէ հիւքիւմէթի սէնիյէտէն իզին ալ իչին բուխսաթ ալմըշ տըր։

—Պէլճիգա հիւքիւմէթինին, Սամսօնտա պիր պաշ գօնսօլօսլուգ իհտաս իտիպ, Մ. Քէօնիւ տախի, պաշ գօնսօլօսնաս իտէճէյի գաղէթալարտա օգունմուշ տուր։

—Տիւնքի կիւն չըգարըլան Լա Թիւրքի ղաղէթասընտա օգունտուղունա նէզարէն, չու սօն վագըթլարտա Թէպալարը հագգընտա իհսան պույուրմուշ օլտուգլարը նիշանթլէրտէն տօլայը իզհարը թէշէքքիւր էյլէմէք իչին իսթանպօլուն պիր թագըմ էսնաֆըլարը թարաֆընտան պիր գըթա չայինա իմզալանըպ, պու կիւն ճիւլուսու հիւմաեուն միւնասիպէթի իլէ զաթը թաճտարիլէրինէ թագտիմ օլունաճագ իմիշ։

—Թունա վիլայէթի վալիսի Համտի փաշա հաղրէթլէրի, մահալլի մէմուրինէ էթինէ միւթէվէճճիհէն պու կիւն իսթանպօլտան հարէքէթ իտէճէք տիր։

—Պիր Էրմէնի աէլիգանլըըըըն իսլամիէթի գապուլ էյլէմիշ օլմասը իչին պիր գաչ կիւնտէն պէրու Յէնէր պաղչէսինտէ զիեաֆէթ վիրիլիպ չէնլիքլէր իճրա օլունմագտա օլտուղու Լա Թիւրքիտէ օգունմուշ տուր։

—Ալնավուտ քէօյիւնտէ Նէհուտինին պիրի, պիր խանէնին ճամլարընը թէմիզլէմէքտէ իքէն, իւզէրինէ եասլանմըշ օլտուղու բարմագլըգ Դըըըլտըղընտան սօգագա տիւշմիւշ վէ պիր սաաթ սօնրա վէֆաթ էյլէմիշ տիր։

—Տիվան եօլունտա Գօվաճըլար նամ մահէլլին գարշըընտա վագը օլան մէրհում Նաֆըզ փաշանըն ճէսիմ գօնաղը, թիւթիւն սաթըլմագ իչին մահէլլի մէրքեզ իթթիխազ իտիլիպ, օն պին ատէտ Օսմանլը լիրասընա օլարագ, թիւթիւնիւն սահիպ իմթիեազլարը թարաֆընտան սաթըն ալընմըշ օլտուղունու իշիթմիշիզ տիր։

—Տիւնքի կիւն չըգարըլան Լէվընթ Թայմզ ղաղէթասընտա չու վէճհ իլէ օգունմուշ տուր։

Տիւնքի բաղար կիւնիւ Գալաթատաքի Սէն Նիքօլա քիլիսէսինտէ ֆէնա իմրէթ վիրիճի պիր վագա ղուհուր էյլէմիշ տիր։

Նասըլ քի մալիւմ տիւր, զըրգ սէնէտէն պէրու Օրթօտօքս Սըլավլարըն արզուսի իւզէրինէ պիր Ռուս փափասը, մէզքիւր քիլիսէտէ Գուտտասը շէրիֆ թագտիս իտիպ, տուաասընտա Ռուսիա իմբէրաթօրու իսմինի զիքր իտէր։ Տիւնքի կիւն, միւմայիլէյհ Ռուս բաբասը, Գուտտասը շէրիֆ թագտիս իտիպ, իմբէրաթօր հաղրէթլէրինին իսմինի զիքր իթմէսինի էմր էյլէտի, չիւնքի տէտի, Օրթօտօքս (ուղղափառ) մէզհէպինին խարաքընա չալըշան պիր հիւքիւմտարըն իսմի, Ռում քիլիսէսինտէ զիքր օլունամազ։ Պունուն իւզէրինէ, Ռուս բաբասը իլէ Ռում արքիմանտրիթ միանէսինտէ պիր մուհարէզէ ղուհուր էյլէտի, չէօյլէ քի, Ռուս բաբասը, թահրիրէն պանա պիլտիր քի Գուտտասը շէրիֆ թագտիս իթմէյիմ, տէյի պաղըրըր, վէ Ռում բաբասը տախի, թահրիրէն պիլտիրմէքլի րէատ իտէր իտի։ Նիհայէթ քիլիսէտէ պուլունան ճէօմաաթ միւտախալէ իտէրէք, Ռում բաբասընը տիշարը գօվտուլար։ Պունուն իւզէրինէ, Ռուս բաբասը Գուտտասը շէրիֆ թագտիսինէ տէվամ իթտի։

Գուտտասը շէրիֆ խիթամընտա, 50 նէֆէր գատար Խըրվաթլար քիլիսէյէ րիայէթ էյլէմէքլիյի քէնտիսինէ էօյրէթմէք իչին Ռում բաբասընըն արդասընտան կիթտիլէր իսէ տէ, պուլամատըլար։

Իշպու մալիւմաթլարը պիզլէրէ վիրէն Ռուս բաբասը տէր քի, էկէր քիլիսէտէ պուլունան ճէօմաաթը Ռում բաբասընա գարշը թահրիգ իթմէ իտիմ, մութլագա գան ագար իտի։

Խըրվաթլար հալէա Ռում բաբասընը արամագտա տըրլար։

Ռումլար իլէ Խըրվաթլար պիրիպիրլէրի իլէ չաթըշըրլար տէյի գօրգուլմագտա տըր։

—Զաթը հաղրէթի Շահանէ թարաֆընտան, Ռումէլի տէմիր եօլլարը սահիպ իմթիեազը Մ. Հիրշին մատամասընա, էլմասլը միւզէյյէն կիւզէլ պիր պիլէզիկ հէտիյէ վիրիլմիշ տիր։

—Իշքօտրայինէ կէօրէ, Տուրայի տէվլէթ մէճլիսինտէ վէրիլէն պիր գարարա կէօրէ, Սթանպօլ վէ ճիվար մահալլէրնտա Օմնիպուս արապալարընը իշլէթմէք իմթիյազը նէտի վահիտէ թէսլիմ օլունմաեըպ, իլա միւշթէրի արապալարը իշլէթմէք իսթէէնլէրէ բուխսաթը լազըմէ իթա օլունաճագ վէ պու պապտէ նիզամամէ թէրթիպ դըլընաճագ տըր։

—Պրուսատան կէլէն խապէրլէրէ նազարէն, չէհրի մէզքիւր վալիսի բաշա հաղրէթլէրի, Ռիւրայի Օսմանինին ֆիրմաթը օրատա եիւզ էլլիյէ ալընըպ վէրիլմէսի ճիհէթի իլէ, քէօյլիւլէր պու եիւզտէն ղարարտիտէ օլտուգլարընտան, Ռիւրայի մէզքիւրուն ֆիյաթը 120 ղուրուշա մուայյէն գըլընմըշ օլտուղու անլաշըլմըշ տըր։

—Լոնտրատա թապ ու նէշր օլունան Հէրալտ նամ ղաղէթա, եագընտա բիայասա չըգարըլաճագ իսթիգրազտան պահս էյլէյիպ սըրատա չէօյլէ տէմիշ տիր։

«Էօյէ զանն օլունուր քի եագընտա բիայասա չըգարըլաճագ Օսմանլը իսթիգրազը, 10 միլեօն լիրատան իպարէթ օլուպ, վատէսի 7 սէնէ վէ ֆայիզի տախի եիւզտէ 9 օլաճագ վէ հէր պիր սէհմ, 98 1/2 ղը ֆիաթիլէ բիայասա չըգարըլաճագ տըր։

«Մէզքիւր իսթիգրազ, Օսմանլը տէհաճունու արթըրմաեըպ, իէրէքէնտէ պօրճ սըրասընա կէչէճէք վէ եախօտ իէրէքէնտէ պօրճլարըն թէտիյէսինէ սարֆ օլունաճագ տըր։

«Մէզքիւր իսթիգրազ, Թիւրքիանըն ահվալը մալիյէսինի էյիլէշթիրէճէք տիր։

«Իսթիգրազըն հէր պիր շարթլարընը պիլմէյիզ, ֆագաթ օլունաճագ իսթիգրազ, ազ պիր միւտտէթ, եանի պէշ սէնէ ղարֆընտա թէտիյէ օլունաճաղընտան, էյլէ զանն իտէրիզ քի գուրլարը, սէրի իւզէրինէ, տէյիլ քի սայը իւզէրինէ չէքիլէճէք տիր, չիւնքի, գուրալար, սէրի իւզէրինէ չէքիլտիքտէ, նէտալէրինտէ սէհիմլէրի պուլունանլար, չիքհէսիզ սուրէթտէ գուրատան իսթիֆատէ իտէպիլիրլէր։»

—Խալահաթ գօմիսիօնու աղալըղը թէվլէթլու Ճէլալէտտին բաշա հաղրէթլէրինէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

—Տախիլիյէ քեաթիպի սաատէթլու պէյ էֆէնտի հաղրէթլէրինէ Մէճիտիյէ Նըշանը ղիշանըըն իքինճի րիւթպէսի իհսան պույրուլմուշ տուր։

—Նաֆիա նէզարէթինին տէրտէսթ օլան պաղը ինշաաթ վէ ամէլիեաթը մուհիմմէ մէսարիֆինէ սարֆ օլունմագ իւզրէ, պու քէրրէ մալիյէ խազինէսի ճէլիլէսի, Պանգը Օսմանիտէն իքի եիւզ պին լիրալըգ պիր ուֆագ իսթիգրազ ագտ իթմիշ օլտուղու Լէվընթ Թայմզտա օգունմուշ վէ ղաղէթայի մէզքիւրուն ռիվայէթի իւզրէ, պունուն ֆայիզի, եիւզտէ 9 1/2 օլուպ, մուգատտէմլէրի իսէ պու միխտարը իսթիգրազլարա եիւզտէ 24 ֆայիզ վիրիլմիշ օլտուղունտան, խազինէյի ճէլիլէնին, պիր սէնէ զարֆընտա նէ աէրէճէ իսթիֆատէ իթմիշ օլտուղու պու տախի նէնի պիր ալէթ տիր։

—Օտէսատա ղուհուր իտէն գօլէրատան տօլայը կէրէքօրատան վէ կէրէք Ռուսեանըն Օտէսա իլէ իխթիլաթը օլան սայիր լիմանլարտան կէլէճէք կէմիլէրէ, եիրմի կիւնտէն պէրու պօղազտա գարանթինա իճրա օլունմայա պաշլամըշ իտի։ Խապէր ալընտըղընա կէօրէ, Օտէսատա իլէթի մէզքիւրէ, խաֆիֆ սուրէթլէ հիւքմիւնի իճրա իթմէքտէ իսէ տէ, պուրաճա թէտապիրի սըհհիյէտէ ֆէվգէլատէ տիգգաթ օլունմագտա օլուպ, համթա, թիճարէթ վէ սըհհիյէ նազըրը Մահմուտ բաշա հաղրէթլէրինին, կէչէն բաղար կիւնիւ պիզզաթ գարանթինա մահէլլէրի օլան Ումուր եէրի իլէ Գավագ վէ պէօյիւք լիմանա աղիմէթլէ, կէմիլէրին նէ սուրէթլէ կէօզէթիլմէքտէ օլտուղունու թէֆթիշ էյլէմիշլէր տիր։

Գարանթինա ալթընտա պուլունան կէմիլէրին ղարա իլէ իխթիլաթտա պուլունմամալարը իչին, թէրսանէյի ամիրէտէն պիր պէյլիք գարագօլ սէֆինէսի իլէ պիր գաչ գըթա սանտալ թայինին իտիլմիշ իսէ, Եէնի մահէլլէտէն Եէնի քէօյէ վէ Անատօլու թարաֆընտա տախի Պէյգօզտան Գավագա գատար պէքճի պէքլէթտիրիլմէքտէ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր։

—Կէչէն չէհրի մայիսին 6 ըընտա Ինկիլթէրրա Պալյօզինթօսունտա Մ. Աֆիտ էֆէնտի մահքէմէլէրինէ տայիր օլան Նիզամնամէնին իրլանտա տախի մէվգիի իճրայէ գօնուլուպ գօնուլմամաճաղընը, խարիճիյէ Նազըրընտան սուալ իթմէսի իւզէրինէ, Նազըրը միւշարիլէյհ Նիզամնամէի մէզքիւրուն Իրլանտա տախի մէվգիի իճրայէ գօնուլաճաղը, վէ համթա պու պապտէ իգթիզա իտէն ուսուլու մուհաքէմէ Նիզամնամէսինին Պ-հըրի Սէֆիտ սէվահիլինտէ քեային մէմալիքտէ մէրի օլան ուսուլ վէ գավայիտէ թաթպիգան թանզիմ վէ թէրթիպի հագգընտա Տէրսաատէթտէ մուգիմ Ինկիլթէրրա աէվլէթի ճէնէրալ գօնսօլօսու Լը Ինկիլիզ մահքէմէսի րէյիսի Սըր Ֆիլիպ էմր վէրիլտիյինի սէօյլէմիշ տիր։

—Ռումէլիտէ եըլտըրըմըն մաղարաթընտան գուրթուլմագ իչին պիրէր տիրէք իւզէրինտէ մըգնաթըս բարմագը (չանթարգէլ) վազ օլունմամագտա օլմասը հագգընտա Լէվընթ Թայմզտա կէօրիւլէն պէնտին թէրճէմէսի տիր։

«Ռումէլիտէն ալտըըըմըզ մէքթուպլար, չու սօն կիւնլէրտէ մէզքիւր կիւզէլ մէմլէքէթին պիր թագըմ մահէլլէրինտէ եըլտըրըմ տիւշէրէք պէօյիւք խասարաթը մուճիպ օլտուղունու պիլտիրիյէր։ Եըլտըրըմ, պիր թագըմ ինսան վէ հայվան էօլտիւրիւպ, պիր թագըմ պինա վէ աղաճլարը տախի եէրէ սէրմիշ տիր։ Եըլտըրըմ եէրինտէն հասըլ օլան խասարաթ, Պալգանլարըն եազընտա վագը օլան քէօյլէրտէ տահա զիեատէ օլմուշ տուր։

Ռումէլի էհալիսի, ումումէն, հէր սէնէ, եըլտըրըմըն ղարարտիտէ օլմագ թէհլիքէսինտէ տիր։ Մէզքիւր խասարաթ, էհալիյի սէֆիլ ու բէրիշան իթմէքտէ տիր։ Պալգանլարտա սըգ սըգ վէ հէմտէ զիեատէ շիտտէթլիճէ եըլտըրըմ տիւշմէքտէ, վէ պունուն սէպէպի իսէ, մէվգիըընըն եիւքսէք օլմասը տըր, Ռումէլինին էքսէր մահէլլէրի ղայէթ եիւքսէք օլուպ, պիր չօգ չէհիրլէր, թէփէլէր իւզէրինտէ տիր, տիկէր չէհիրլէր տախի, պալգանլարըն էթէյինտէ տիր, պու պալգանլարըն տէօրթ թարաֆը, ղայէթ պէօյիւք աղաճլարը պուլունան օրման

լար իլէ գուշամըլմըշ տըր ։ Օրմանլըգ վէ խուքուգ ադամլար վէ նէրին խուքուգ օլմասը թալիմթի իլէ խըլտըրըմը քէնտունէ ճէլպ իտիպ, սօն սօնու չէհիրլէրին իչինէ տուշէր ։

Բումէլիտէ խըլտըրըմտան հասըլ օլան խասարաթըն ճօնիւ ումումէն ալընամամագտա տըր, օրալարը, ֆիգիւք իլմինին նիյմէթլէրինտէն չօգլուգ իսթէֆատէ իտէմէմիշլէր, վէ օրալարտա խըլտըրըմտան մուհաֆազա օլմագ իչին լազըմ կէլէն թարիգլէր նատիրէն իսթիմալ օլունմագտա տըր ։

Վիլայէթլէրին մահալլի մէրքէզլէրինտէն մաատա սայիր հիչ պիր չէհիրտէ խըլտըրըմ վուրմամագ իչին ուճու մըգնաթըսը տիրէքլէր եօգ տուր ։

Սոֆիա Բումէլինին քեաֆֆէյի չէհիրլէրին էհալիսի ճէհալէթլէրինտէն նաշի, խըլտըրըմ ճէնապը Հագգ թարաֆընտան ինսանլարը վուրմագ պիր ճէզա տըր աէյի զաննը իտէրլէր ։

Կէօյլիւն ուզմինիւ գաթը պուլութլար գարըլար գայնամագ, վէ հէր թարաֆտա չիմշէք կէօրիւլիւր կէօրիւլմէզ, օրալարըն սէքէնէլէրի կէլիպ խանէլէրինին մախզէնլէրինտէ կիզլէնիրլէր ։

Օլա վէ նախօտ թարլատա պուլունտուգլարը վագըթ խըլտըրըմա թութուլմալար, մէվգիւսը ալչագ օլան մահէլլէրտէ պուլունան մաղարալարըն իչինտէ սըգընմագ իչին պիթթիւն գուվվէթլէրի իլէ գոշարլար ։

Պիլճէ, Բումէլի էհալիսինին պէօյլէ գօրգմասը պօշ աէյիլ տիր, չիւնքի ուճու մըգնաթըսը պիր տիրէք խըլտըրըմը քէնտիսինէ չէքէր աէյի մէմուլ իթմէզլէր ։

Հիւքիւմէթի սէնիյէ պու կիւնէ աէքի խըլտըրըմըն վիրտիկի խասարաթըն էօնիւնիւ ալմագլըգտա պէօյլէ իհմալ իդէմիշ օլսա, Պոլիսա պուլունան քեաֆֆէյի չէհիրլէրտէ, խըլտըրըմը քէնտիսինէ չէքէն ուճու մըգնաթըսը տիրէքլէր բէյտա իթտէ, քէնտի էն գիւաէտէ մուգատտէս պօրճլարընտան պիրիսինի իճրա իթմիշ օլուր ։ Պու չէյ գիւաէտէսիլէ իգթիզալը պիր չէյ տիր ։»

ԻԼԱՆ

Տէմէթի ալիյէ Հանրի Մարթինի ուսուլինտէ օլմագ իւզրէ 200 000 (իքի եիւզ պին) ատէտ թիւֆէնք միւպայեասընա գարար վիրիլմիշտէն, պունուն իթմասընա թալիպ օլանլէրին պու պապտէ մալումաթը միւգթէզիյէ ալմագ իչին իշ պու հաղիրանը Բումինին 11 ինճի չարչէմպէհ կիւնիւնտէն իթիպարէն նիհայէթ 19 ունճու բազար իրթէսի կիւնիւնէ տէկին էօյլէտէն սօնրա Տարի Շուրայի ասքէրի թօփճու տայիրէսինէ կէլմէլէրի ։

12 հազիրան 1872
Պապը սէրասքէրի

Հայրէթի Տանիմալըն բէմ չէօպաթընտան, Քէչֆի Զամիր խամիլէ օլան ֆայնամէլէրի, պու քէրրէ Օսման բճախա տախի թէրճէմէ վէ թապ օլունուպ պէհէրի իւչէր պուչուգ ղուրուշա, վէ իզմիտլի Մուհիտտին էֆէնտինին Թէրթիպի Գավայիտ իւլ Միւալթէտի նամ էլիֆպա րիսալէսի տախի նէտիչէր պըսաթթըլմագտա տըր ։

Ցըրուխթ օլունան մահէլլէր

Պայէզիտտէ քիտապճը քեաթըպտէ Ահմէտ էֆէնտի տիւքքեանը, Նօ. 128 ։

Սահաֆլարտա քիւչիւք Ահմէտ էֆէնտի տիւքքեանը Նօ. 68 ։

Հաքքեաքլարտա Ահմէտ էֆէնտի տիւքքեանը Նօ. 19 ։

Զէնպէրլի Թաշտա Թէնպէքճի Ճէլիլ աղա տիւքքեանը ։

Պաղչէ գաբուսունտա Թէնպէքճի Հասան աղա տիւքքեանը ։

Իւսքիւտարտա արզուհալճը Մէհէմմէտ էֆէնտի տիւքքեանը ։

Իզմիրտէ տէֆթէրճի Յակօբոս տիւքքեանը ։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԷՐ

ԱՎՍԹՐԻԱ–ՄԱՃԱՐ

Վիէննա, 22 յունիս

Պօրսա պու կիւն գավի իտի ։

Արշիտիւք Բընէ, լանտուէր ասաքիրինէ պաշ գօմանտան նասպ օլունտու ։

Բարլամէնթօ մէճլիսի թէէխիր օլունտու ։

Պուքրէշտէքի Ավսթրիա–Մաճար պաշ գօնսօլօսու Մ. տը Շըլէքըթա, չէհրիմիզտէ պէքլէնմէքտէ տիր ։

Միւլէթ Փըրգասը թէամիյէ օլունան փըրգա, ինթիխապ հէնկեամընտա Տաք Փըրգասընըն ղալէպէ իյլէմիշ օլմասը իւզէրինէ գիրատէսիյլէ ղայրէթտէն տուշմիւշ տիւր ։

Վիէննա, 23 յունիս

Սէրվիի ումումիյէ Թիւրքիա մալլէրինէ թախսիս օլունան մահէլլի սըրաղընա գօյմագ իչին պուրաեա կէլմիշ օլան Համտի պէյ, իսթանպօլա կիթմէք իւզրէ պուրատան եօլա չըգտը։ Եալընըզ Մ. Մօնթանի իլէ Մ. Մայեար Վիէննատա գալմագտա տըրլար ։

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիս, 22 յունիս

Ահվալը սախիլիյէ, կիթտիքճէ կէրկինլէշմէքտէ տիր ։ Սաղ թարաֆ մէպուսլարընտան պազըլարը իլէ Մ. Թիէր, վէ վիւքէլա պէյնինտէ միւպահէնէթի էֆքեար հիւքմ իյլէմէքտէ տիր։ Պու պապտէ պիրիպիրինէ մուղայիր թէվաթիւրլար կէզմէքտէ տիր ։

Բարիս, 23 յունիս

Գանունը ասքէրիէ, միլլէթ մէճլիսի թարաֆընտան գապուլ օլունտու ։

Ալմանեա ասաքիրի, կէլէճէք սէպտէմպէր այընտա Մարն վէ Հօթ–Մարն էեալէթլէրինի թէրք իտէճէք տիր ։ Հալ պու քի, Ֆրանսատա պուլունան Ալմանեա ասաքիրինին միգտարը թէնզիլ օլունմաեաճագ տըր ։

Բարիս, 24 յունիս

Ֆրանսայա օլան պօրճունու էտա իչին հիւքիւմէթինտէն իսթէմէսի զըմնընտա Ալթընտաշըն Ֆրանսա սէֆիրի Մ. Ժիւլ Ֆէրիէնէ թալիմաթ կիթմիշ տիր տէյիւ կէզէն թէվաթիւրուն ասլը եօգ ։

22 յունիս

Ումուրու Նաֆիա Նազըրը Մ. տը Լարսի, իսթիֆա իթտի ։

Մ. Թիէր իլէ սաղ թարաֆ մէպուսլարը միւնասէպէտէ զուհուր իտէն մուարազա, պուրատա պէօյլէ թէէսիրի մուճիպ օլտու ։ Հէնուզ բիւյալա չըգարըլմըշ օլմաեան Ֆրանսըզ իսթիգրազը չիմտիտէն 1 1/4 1 1/2 փըրանք պաշ իտիեօր ։ Գավիէն պիլտիրիլտիկինէ նէզարէն, Ֆրանսըզ իսթիգրազը սէհիմլէրի, յուլիս այը սօնունտա բիւյալա չըգարըլաճագ տըր ։

ԸՍՎԻՉԷՐ

Ճէնէվրա, 22 յունիս

Ալապամա մէսէլէսի իչին պուրատա թէճէմմիւ իթմիշ օլան հաքիմլէր, տօլայըսընտան ղարար վիրէճէկ մէսէլէսինէ գարշը տըրլար ։ Ամէրիգա հիւքիւմէթինին, մէզքիւր ղարար վիրիլտիկտէն սօնրա, կէչմիշ օլտուղու գավիէն պիլտիրիլմէքտէ տիր ։

ԻՍՊԱՆԻԱ

Մատրիտ, 22 յունիս

Րէամի Թէլէկրաֆլարըն պէեանընա նէզարէն, Գարլօս պէօլիւքլէրի, չուսօն կիւնլէրտէ մաղլուպ օլմուշլար տըր ։

ԱՄԷՐԻԳԱ

Ուաշինկթըն 20 յունիս

Րէյիս Կրանթ, Օհիօեա կիթմէք իչին եօլա չըգտը ։

21 յունիս

Ինթիխապ ղալէսի չօգ տըր ։ Եալընըզ իքի գանտիտա վար, պիրի ժէնէրալ Կրանթ վէ տիկէրի տախի Մ. Կրըլէյ ։

ԱԼՄԱՆԻԱ

Պէռլին, 23 յունիս

Գավիէն պիլտիրիլտիկինէ նէզարէն, սօնրատան բիւյալա չըգարըլաճագ Բումէլի տէմիր եօլ սէհիմլէրի, Ալմանեա պօրսալարընտա գապուլ օլունաճագ տըր ։

22 յունիս

Ուլահ Պուղտան տէմիր եօլլարը սահիպ սէհիմլէրին մէճլիսի, իգրամիյէ իլէ պիր իսթիգրազ թասավվուրունու թաճսին իյլէտի ։

ԻՐԱՆ

Թէհրան, 21 յունիս

Եարի Փըրգա իլէ հիւքիւմէթտէ օլան եէնի Փըրգա պէյնինտէ ղիրատէսիյլէ միւպայէնէթի էֆքեար հիւքմ իյլէմէքտէ տիր ։

Շահ հազրէթլէրի, մէմալիքի իչինտէ սէֆառ պիր եօլճուլուգ իթտի ։ Միւշարիլէյհ հազրէթլէրի, թէգատտիւմ արզուսընտա կէզէն Փըրգանըն թէշվիգ գըլմագ մագսատի իլէ, չիմտիյէ գատար ասլա էմալի կէօրիւլմիշ օլմաեանը հալտէ, Սատրազամ հազրէթլէրինին պուլունտուղու մահէլլէ կիտիպ, օրատա միւշարիլէյհէ միսաֆիր գալմըշ տիր ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Եաւ. Ում. 12 Յունիս ախշամ ղարան.		59-14
» » 13 »	Պու կիւն պօրսա դուռալը տըր	
Իսթիգրազ 1865		364–
» 1863		353-50
» 1869		313–
Սօսիյէթէ Ժէնէրալ		12-25
Քրէտի »		16-07
Շըմէնտիֆէր սէհիմլէրի		176-50
Տասմալօլ պանգասը տալեօնլարը		160
Սօսիյէթէ Ավիթթօ Բիւրք		11·5

ԱՎՐՈՒՊԱԼԻԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ 13 ՅՈՒՆԻՍ

Ինկիլիզ միրասը		109—07
Ֆրանսըզ ալթունու		87—06
Բօլ		89—10
Գըրմիզ ալթունու		51—18
Պէնսալ մէճիտիյէ (Փարըզ		1—32
Պէշլիք վէ մէթալիք (Փարգ.	105-1/4	105-1/2
Պագըր		120–
Կէլէճէք գուբօն սըգոնթօսու		0/0 11.8

ԱԶԴԱՐԻՆ

ՀՐԱԻԷՐ

ՍՈՒ

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգային Ընդհ. Ժողովը ԽԶ. նիստ պիտի գումարէ, յառաջիկայ ուրբաթ օր, 16 յունիս. ՚ի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն Ղալաթիոյ ։

Ատենը պիտի բացուի ժամը 6 ին և դոցուի 10 ին ։

Կը հրաւիրեմ ազգային երեսփոխանս գալ ազգասիրաբար կատարել իրենց նուիրական պարտաւորութիւնը։

Յանուն ադօթարար
Պատրիարքը Կ. Պոլսոյ
Մկրտիչ արքեպիսկոպոս

12 յունիս 1872 ԽՐԻՄԵԱՆ
ՅՊատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պոլիս

ԿԱՐԳ ԽՆԴՐՈՑ

1. Նորոգ ընտրութիւն Ազգ. Վարչ. Քաղ. Ժողովոյ.

2. Ընտրութ. Նորոգ գլխանի Ընդհ. Ժողովոյ.

3. Կենդ. վեհ. կաթուղիկոսի,

4. Ատենական կանոնագրութիւն,

5. Կաթողիկոսական և Պատրիարքական յարաբերութիւնք,

Բ. Ատենադպիր ընդհ. ժողովոյ
Յ. Հ. Մերճէմ-Գուլի

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՆ

Պու ղազէթանըն իմթիեազը Այվազեան Մաթէօս էֆէնտինին օլտուղու հալտէ, պիր սէնէտէն պէրու Գործասէր ընկերութիւն իտարէսի թահթընտա օլտուղու հալտէ չըգարըլմագտա իքէն, մէզքիւր ղազէթանըն տէօրթ այ իչին թաթիլ իտիլմէսինտէն սօնրա, հէր նասըլ իսէ, պէյնլէրինտէ ատէմի իթթիֆագ հասըլ օլտուղունտան, Այվազեան էֆէնտի, հէր նէ գատար սէքիզ սէնէ իչին պու մուգավէլէ, մէզքիւր ընկերութիւնուն իտարէսինէ թէրք իթմիշ իքէն, արթըգ պունտան պէօյլէ էմնիյէթի եօգ տուր տէյէրէք տալա իթմիշ կէրի ալմըշ, վէ օն կիւնտէն պէրու, մէզքիւր ղազէթա, Զարգարեան էֆէնտի թալխանէսինտէ օլունուպ, վէ անըն նէզարէթի թահթընտա օլտուղու հալտէ, վէ Գ. Պօղոսեան էֆէնտի մուհարրիրի էտիլի պուլունտուղու թագտիրտէ, չիմտիքի հալ հաֆթատա պիր տէֆա օլարագ, Մանզումէիզ գըթասընտա, վէ Էրմէնիճէ լիսան իւզրէ թապ ու նէշր խուլմէյէ պաշլամըշ, վէ նիւսխասը 30 ար բարաեա սաթըլմագտա պուլունմուշ տուր ։

Արարատը միւշթէրի եազըլմագ միւրատ իտէնլէր, սօնթա բարասը պըրաքմա օլտուղու հալտէ, 150 նիւսխասը իչին 100 ղշ. թէտիյէ իտէճէքլէր տիր ։

Մէքթուպ վէ էվրագը սայիրէ իրսալ իթմէք իսթէյէն, Զարգարեան էֆէնտի Փասաժըտասը նամընա կէօնտէրմէլի տիրլէր ։ Մէզքիւր Փասաժըտա խաթանպօլտա Սուլթան Համամընտա Ն 14 իլէ մուրագգամ տըր ։

Ումարըզ քի Արարատ, եագըն վագըթտա հէր կիւն թապ ու նէշր իտիլմէկէ պաշլաեաճագ, վէ քէնտի ունուլուղունա, վէ ֆայտալը պէնտլէրիյլէ հէր քէօյին մէմնունիյէթինի մուճիպ օլաճագ տըր ։

Գործասէր ընկերութիւն, Այվազեան էֆէնտինին պու հարէքէթինէ գարշը տաիմա սուքեութ, պիր չօգ մէպլաղ ղարար վէ զիեան թալէպինտէ պուլունաճաղը սէօյլէնմէքտէ տիր ։

Պէզգամա մէքթէպի իչին հայճա վէ Թիւրքճէ պիլէն պիր հօճա արանմագտա օլուպ, իսթէեէնլէրին մաթպաամըզա միւրաճաաթ իյլէմէսի ։

Արզուլարը իւզէրինէ, մուալլիմ էֆէնտիլէր Թարաֆընտան գալէմէ ալընարագ, Տարեաղած զիյնէթինտէ, Ազատեան Վարժարանի չակիրտանը մարիֆէթիյլէ օգուտուլաճագ իքէն գայմիշ օլան չու տիթրաէքի իքի նուսխալարը սէրզ իտէրիզ ։

Աղնիւ Տեարք և Տիկնայք

Իմ ընկերուհիներս բաւական բարձր նիւթերու վրայ ճառախօսեցին . իմ ըսելիքներս արդէն ըսին . չատ չնորհակալ եմ . բայց օրիորդներս ալ փափաքեցայ քիչ մը բարձր ձայն հանել, ուստի ներեցէք չի կարենալու համար ըսել

բան մ'ալ դուն խօսէ» ըսին ինծի. մըտածեցի թէ ի՛նչ խօսիմ, որ բնաւ մէկուն ծանր չիգան խօսածներս. նոյն միջոցին կարծես մէկն ինծ ըսաւ թէ «ի՛նչ կը մտածես, յայտնի բան է որ խօսածներդ քու ազգիդ բարւոքութիւնը պիտի ակնարկեն. ասոր համար նիւթ կը պակսի՞. հարցուր, ըսաւ ինծ դարձեալ սոյն անծանօթ ձայնն, հարցուր թէ այսօր Հայերն ինչո՞ւ ասանկ իրար անցեր են. ի՞նչ կայ. ահաւասիկ քեզի նիւթ մը, որուն վրայ եթէ տարիներով խօսիս, լմննալիք չունի»:

Աղէկ միտքս ձգեցիր, ըսի, և խիստ շնորհակալ ըլլալով այդ ձայնին կը հարցընեմ ձեզի հիմայ, Հայեր, ի՞նչ կայ, այդ ի՞նչ ուրախութիւն է որ կը տեսնեմ ձեր վրայ. հարկաւ ինծ պիտի պատասխանէք թէ այսօր Ազգային Սահմանադրութեան տարեդարձն է, և մեզի համար խիստ նուիրական է, վասն որոյ կ'ուրախանանք. աղէկ. ես ալ պիտի ըսեմ թէ «միտքս կուգայ որ եղբայրս իր տասը տարեկան հասակին մէջ հողմաշունչ օրերն օդին մէջ թուցիկ խաղցնելով կը զուարճանար. հիմայ որ խելքս քիչ մը կը հասնի, երբ ինծի Սահմանադրութեան անունը կուտան, ինքնիրենս կըսեմ թէ չըլլայ որ դա Սահմանադրութիւն ըսածնին եղբօրս թըռուցիկին պէս օդին մէջ ծածանող բան մ'ըլլայ: Ձէ, ըսաւ անցեալ օր իմ հասակակչափ ընկերուհիներէս մին, երբ իմացաւ որ այսպէս կը խորհէի. Սահմանադրութիւն ըսածնիս օրինագիրք մ'է, ըսաւ, որ ազգի մը վիճակը կը բարւոքէ, այսինքն՝ ժողովներն բարեկարգութեան մէջ կը պահէ, վարժարանները կը կարգադրէ, աղքատները կըսփոփէ, անհատական իրաւունք կը քարոզէ, և այլ ասոնց նման աղէկ աղէկ բացատրութիւններ տուաւ ինծ. ուրեմն, ըսի, որչափ սխալած եմ իմ դատողութեանս մէջ. յարգել և սիրել պարտաւոր եմ զանի: Բայց, աղէկ այ, յարգեմ, սիրեմ կըսեմ. սակայն դաստիարակներուս բերնէն շատ անգամ լսած եմ թէ ծոյլերն ոչ կը սիրուին և ոչ կը յարգուին. ես այսօր Սահմանադրութեան հետ տարեկից եմ. էհ, իմ կարողութեանս համեմատ բաւական կարդալ, գրել, երգել, դաշնակ զարնել, ևն. սորվեցայ. սակայն այդ Սահմանադրութիւն ըսածնին ո՛րչափ ծոյլ մէկն է եղեր որ մինչև հիմայ լոկ կարդալ մ'անգամ չէ սորվեր: Բայց ... տեսա՞ք, հոս անխորհուրդ դատողութիւն մ'ըրի. անիրաւ տեղը այս մականունը տուի Սահմանադրութեան. քանզի տեսէք, նա ի՞նչ կը պատասխանէ ինծ. դուն, կըսէ, ուսումնասէր ծնողք, անձնուէր պաշտպան ունեցեր և անոնց միջոցաւը կարող եղեր ես բոլոր ատոնք սորվիլ. սակայն, կըսէ, մէյ մ'ալ ինծ հարցուր, թէ իմ ծնողքս ուսումնասէ՞ր են, և ինծ պաշտպան կարծուածներն անձնուէ՞ր են. ծնած օրէս 'ի վեր աղէկ մը երեսս անգամ նայած չունին, թող թէ իրենց ինծի նկատմամբ ունեցած պարտքերնին կատարած: Հիմայ ես Սահմանադրութեան իրաւունք տալով ներողութիւն կը խնդրեմ իրմէ և կըսեմ ձեզ, լսեցէք, լսեցէք Սահմանադրութեան բողոքը, սահմանադրասէր Հայեր. աշխարհ ալ կը կարծէ թէ մեր Սահմանադրութեան միջոցաւ մե՛ծ մե՛ծ գործեր տեսնելնուս համար է որ 12 տարիէ 'ի վեր է այսօր զանի տօնելու, գովելու և կեցցէներով պսակելու համար խումբ խումբ դաշտերը կերթանք. եղբայրս տեսնելով որ իր թռուցիկը օդին մէջ կը ծածանի, ուրախութենէն կը ցատքէր, կը հըրճուէր, չգիտեմ ինչ օգուտ կը տեսնէր անկէ. հիմայ ես դարձեալ այն հասակակչափ ընկերուհւոյս կըսեմ թէ տեսա՞ր, խօսքը իմս է. վասն զի քու Սահմանադրութեան համար ըսածներուդ մէկն ալ չտեսայ մեր ազգին մէջ. ժողովներու մէջ բարեկարգութիւն ըսիր, լրագիրներն թէև ժողովներ պիտի ըլլան, եղան, ևն. կըսեն, բայց ուրիշ կերպերով կը նկարագրեն. վարժարաններու կարգադրութիւն ըսիր, բայց երբ ըսեմ թէ մէկ ազգային կարգադրեալ վարժարան մը ցուցուր, աղէկ գիտեմ որ պզտիկ պիտի ինաս. աղքատները պիտի սփոփէ ըսիր. բայց անոնք դռնէ դուռ մուրալով և հազիւ հաց պատառ մը հաց և երբեմն հինգ ալ փարայ առնելով կ'սփոփուին, անհատական իրաւունք ըսիր, այդ ալ ով գիտէ ինչպէս հասկցած է մեր ազգը. վերջապէս ատոնք ամենն ալ խօսք են, խօսք. Աստուած կարողութիւն տայ մեծ ընողին. ուստի թող ուզողը ուրախանայ, ես չեմ սիրեր երբէք օդին մէջ ունայն տեղը ծածանող եղբօրս թռուցիկին նմանեալ Սահմանադրութեան վրայ ուրախանալ. ահա այս տարի ասանկ խօսելու ստիպուած եմ. նայիմ գալ տարի ինչպէս կը խօսիմ:

Ազնիւ Տեարք և Տիկնայք

Իմ փափաքէս քաջալերուելով՝ երկու խօսք ալ ես խօսելու պատիւն ունենալ կը բաղձամ, բայց որովհետև արդէն սորված եմ թէ խաբելը որչափ մեծ պակասութիւն մ'է, ճշմարտութիւնն ալ այնչափ մեծ պարտք և առաքինութիւն մ'է, ուստի առանց ամաչելու կը յայտնեմ թէ որչափ որ զգացումներս ու համոզումներս իմս են, սակայն խօսքիս շարադրութիւնն իմս չէ. քանզի, տակաւին այն կարողութիւնը չունիմ, բայց կը յուսամ որ գալ տարի շնորհիւ աշխատասիրութեանս այն բաղդն ու պատիւն ալ կունենամ:

Տեարք և Տիկնայք,

Մարդիք ուրիշ կենդանիներէն, իրենց հոգւոյն մեծութեամբը և մանաւանդ իրենց զգացմանց բազմակերպութեամբը, ազնուութեամբը և օրէ օր զարգանալու յատկութիւնն ու կարողութիւն ունենալովը կը տարբերին:

Ասկէ կը հետևի որ մարդկային սեռը բնականապէս յառաջդիմութեան և կատարելութեան ենթակայ է:

Մեր յառաջդիմութիւնն ու կատարելութիւնը ուրիշ բանով չի կրնար ըլլալ եթէ ոչ բնութեան գաղտնիքներն և կամ օրէնքները գիտնալով. այսինքն տգիտութեան վարագոյրը պատռելով և ուսմանց ու գիտութեանց ջահովը ինչ որ բարի է, ինչ որ գեղեցիկ է, ինչ որ ճշմարիտ է և վերջապէս ինչ որ մեզի համար օգտակար է տեսնելով:

Գիտնալ և տեսնել և մանաւանդ տեսնել ամեն բան ուսմանց լուսով, ինչ մեծ բաղդ և ի՜նչ երջանկութիւն:

Որովհետև մարդս ի սկզբանէ տըկար արարած մ'է, և ամեն բան գիտնալու միշտ մէկ կէտէն կըսկսի, և որովհետև բնութեան գաղտնիքներն ու օրէնքները անհուն և անսահման, բնականաբար մարդիկ որչափ բան գիտնալու կըսկսին, այնչափ իրենց առջի տըկար վիճակը կը տեսնեն, այնչափ դէպ ի յառաջ, ի կատարելութիւն և ի յաւիտենականութիւն հասնելու սէրն ու փափաքը կունենան և բուռն ջանք կընեն և կաշխատին:

Տեարք և Տիկնայք, այս ճշմարտութեան փորձը ես իմ անձիս վրայ կը տեսնեմ, այսինքն՝ իմ դասերուս մէջ որչափ յառաջ երթամ և նորանոր բաներ սորվիմ, այնչափ ուսմանց և գիտութեանց մասին իմ սէրս ու փափաքս, և ջանքս ու աշխատութիւնս կաւելնան. ասոր վկայ են իմ բոլոր ընկերուհիքս և ընկերքս, և ասկէ ալ սա հետևութիւնը յառաջ կուգայ որ մարդ մը կամ ազգ մը որչափ աւելի տգիտութեան մէջ ըլլայ, ուսման և գիտութեան մասին ալ սէրն ու փափաքը այնչափ քիչ կըլլայ. նմանապէս վարժարանի մը մէջ ուսմանց և գիտութեանց տեսակները որչափ շատ ըլլայ, ուսանողաց սէրն ու աշխատութիւնն ալ այն համեմատութեամբը կը կրկնապատկին. ինչպէս անոր հակառակը եղած ժամանակն ալ արդիւնքը անոր հակառակը կըլլայ:

Արդ՝ անհերքելի ճշմարտութիւն մ'է որ եթէ կուզենք սիրել զԱստուած, սիրել զինքզինքնիս, ազգերնիս ու հայրենիքնիս, և եթէ կուզենք և կը սիրենք ըլլալ կրթեալ, և բարոյական, հարուստ և երջանիկ, և հետևաբար քաղաքակրթեալ ազգաց պատւոյն և սիրոյն արժանի ժողովուրդ մը՝ պէտք է համոզուինք որ զմեզ մեր նպատակին տանելու և առաջնորդելու կարող և բնութենէ սահմանուած ուսմանց և գիտութեանց ճամբէն ուրիշ ճամբայ և լոյսէն ուրիշ լոյս չիկայ և չի կրնար ըլլալ: Վերցնենք արեգակը կամ թէ նիւթական լոյսը, ոչնչութեան մէջ կնկըղմինք. վերցնենք աստուածային կարողութիւն եղող ուսմանց լոյսը կամ թէ աննիւթ լոյսը. բուսոց և կենդանեաց աստիճանը կիջնենք և թշուառութեանց մէջ կը տապալինք:

Տեարք և Տիկնայք, մեր բնակած այս երկրագունդը շատ ծանր է, այսու ամենայնիւ ով որ գիտութեանց ջահովը ու տաքութեամբը կը շողիանայ, ուր որ ըլլայ, վեր կելնէ, և յաղթանակաւ ազատ և համարձակ վրան կը հեծնու, և իր կամքին մեծութեան համեմատութեամբը անոր կը հրամայէ, և այն ալ իրեն կը հնազանդի. բայց ընդհակառակն ով որ յիշեալ երկնային լոյսէն զուրկ կը մնայ, անիկայ երկրագունդը իր կռնակը կրելու կը դատապարտուի. և ինչպէս որ միշտ անանկ եղած է, անանկ կըլլայ և անանկ պիտի ըլլայ:

Տեարք և Տիկնայք, մինչև հիմայ ձեզի նոր բան մը չըսի, ինչ որ ըսի շատեր մինչև հիմայ ըսած են և դուք ալ լսած էք, այսինքն ազգի մը յառաջադիմութեան և երջանկութեան համար ուսումնքն ու գիտութիւնք ամենակարևոր են: Արդ՝ բուն ուշադրութեան առնուելու խնդիրն այս չէ, այլ այն թէ ուսումնք և գիտութիւն ըսելով ի՛նչ հասկնալու եմք, ի՛նչ սորվելու եմք, ի՛նչպէս սորվելու եմք և ո՛րչափ սորվելու եմք, ահա ասոնք պարտիմք գիտնալ և պէտք եղածն ի գործ դնել: Բայց, այս խնդրոյն լուծումը իմ դաստիարակներուս թողլով, ես միայն սա կըսեմ և խօսքս կը վերջացունեմ, որ եթէ ինծի պէս զաւակնիդ կրթել և կատարեալ ու բարոյական մարդ, և ազգութեան ու մարդկային ընկերութեան օգտակար անդամ պատրաստել կուզէք, շնորհք ըրէք ամեն տեղ մանչոց և օրիորդաց համար բացէք վարժարաններ, և սորվեցուցէք անոնց, և մանաւանդ օրիորդաց ամեն ուսմունք և գիտութիւնք, բայց ոչ թէ մինչև հիմայ ընդհանրապէս եղածին նման սխալ դրութեամբ ու քիչ ու պակաս աստիճանաւ և զուրկ ազատութենէ, այլ սորվեցուցէք անոնց ուղիղ դրութեամբ, բաւական աստիճանաւ, և զարգարեալ, ճշմարիտ ազատութեամբ և բարոյականութեամբ որ ըլլան խորհելու, դատելու և կամելու կարող, և իրենց բարի և վսեմ զգացումներովը դէպ ի իրենց նպատակը բարձրանալու պատրաստ էակներ:

Թարսուս, 31 մայիս 1872

... Միւէլլիֆ,

Պազը վագըթ ղազէթանըզը օգուտուգճա վէ պազը եէրլէրին միլլէթէ չէրէֆ կէթիրիճի հավատիսլէրինի իշիթտիքճէ, եիւրէկիմտէ ճինս ճինս տույղուլար տուեար խաիմ՝ վէ էլանտա տույմագտաեըմ: Շէրէֆ կէթիրիճի տէր խաէմ հէբսինի սայըտըրամամ՝ չիւնքի չօճուգլուգ վագթիմտէ օ՛լիեադաթը գազանմագտան մահրում գալմըշըմտըր, եալընըզ շունու պիլիրօրում քի, միլլէթին չէրէֆի մէքթէպ տիր: Պիր գաչ սէնէտէն պէրու Թարսուստա պուլունմագտաեըմ՝ հալպու քի պունտան իքի սէնէ ագտէմինէ կէլինճէյէ գատար Թարսուստա նէ պիր նիզամլը մէքթէպ կէօրմիւչ իտիմ նէ պիր հօճա. ֆագաթ, իքի սէնէտէն պէրու Թարսուսլուլար, քէնտի իգպալլէրի իչին թէչէքքիւր իթմէեէ պօրճլու տուրլար; չիւնքի, էվէվլէի ղայպ իթտիքլէրի վագթին մէքթէպճէ հասըլաթընը Շահինեան կարապետ էֆէնտինին հիմմէթ վէ ղայրէթի իլէ ալմագա պաշլատըլար. նասըլ քի ապրիլ 23 թարիխտէ իճրա օլունան պիր քննութիւն պու տէտիկիմիզի թաստիգ իյլէտի:

Մէզքիւր քննութիւնուն ուզուն նագլինի լայըգընճա եազամամ. եալընըզ շու գատարը տիեէպիլիրիմ քի, շու իքի սէնէ զարֆընտա չակիրտլէր հիչ պիր շէյ պիլմէզ իքէն, քերականութիւն, ազգային պատմութիւն, վերլուծութիւն, թուաբանութիւն, վէ պիր թագըմտա նըմէնիճէեէ մախսուս պաշգա պաշգա տէրսլէրինտէն կէրէք միւֆէթթիչ էֆէնտիլէրի վէ կէրէք տինլէյիճի օլան պիր չօգ ճէմիյէթի վէ բում միլլէթի միւթէպէրինտէն պիր գաչ էֆէնտիլէրի ղայէթ խօշնուտ իլէտիքլէրինի կէօրտիւմ՝ վէ սօն տէրէճէ սէվինճ տույտում. հէր քէս էօյլէ խաքրաթ օլմագտա տըր քի, Շահինեան էֆէնտի Թարսուստա նըմէնիճէյի սաղլըթըզը կիպի, պաշգա իկ միւրիտէ սաղլըթաճագ, վէ Թարսուս չօճուգլարընը իհեա իտէճէք տիր տէյի. արթըգ պու մէքթէպին եաշամասը իչին նէ լազըմ կէլիր իսէ, Թարսուս էհալիսինէ հավալէ իտէրիզ:

Հազըրտա օլան տինլէյիճի էֆէնտիլէրտէն Ռուպայէլ էֆէնտի Թօրոսօֆ ճէնապլէրի, քէնտի խօշնուտլուղունու եալըզըզ սէօզ իլէ պիլտիրմէյիպ, պիլտէ Մասիս ղազէթասը հէտիյէ իտէրէք պիլտիրտի. Ռ. էֆէնտինին մէքթէպէ պէօյլէ պիր աույղու կէօսթէրմէսի չակիրտլէրէ վէ միւտէրրիսլէրինէ պիր ղայրէթ տահա վէրիր տէյի մէմուլ իտէրիզ:

Միւէլլիֆ, էկէր պու գապա մէքթուպումու ղազէթանըզտա տէրճ պույուրուր իսէնիզ, Թարսուճա պիւյիւք պիր էյիլիք իթմիշ օլուրսունուզ էֆէնտիմ:

Գրիգոր Գ. Հէքիմպաշեան
Վանցի

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթիատա ընձէլմալին բազարընտա
Ն. 29 Խօր խանընտա